

Noves companyies. Espècies invasores i vespa asiàtica

Presentació

El meu treball porta com a títol «Noves companyies» i és un treball dedicat a les espècies invasores, principalment centrat en la vespa asiàtica. El tema no em va ser difícil d'escollir i vaig decidir centrar-me en la vespa asiàtica per l'anomenada que estava tenint.

Al principi del treball em vaig proposar els objectius següents:

Intentar dur a terme una campanya de reconeixement de la vespa asiàtica a nivell municipal (Palamós).

- Veure si la gent sap distingir entre vespa i abella i fer uns bons apartats amb les diferències.
- Saber identificar les vespes autòctones i la vespa asiàtica a cop d'ull, quan tingui oportunitat de veure'n alguna.
- Tenir alguna experiència amb la *Vespa velutina* en estat natural.
- Estudiar un niu durant les diferents èpoques de l'any.

També vaig plantejar les hipòtesis següents:

Una part de la població no sap distingir entre abella i vespa i utilitzen els dos termes indistintament per a referir-se a un dels dos insectes.

- La vespa asiàtica pot arribar a exterminar espècies autòctones com les abelles, si no es frena el seu ritme d'expansió.
-

Imatge d'una vespa asiàtica atrapada en una trampa.

- La vespa asiàtica ha vingut per quedar-se. No es pot erradicar la seva presència en el nostre territori.

Metodologia i cos del treball

En el marc teòric vaig desenvolupar el concepte d'espècie invasora i la repercussió d'aquestes en diferents àmbits.

Una espècie invasora és un ésser viu que ha estat canviat de zona geogràfica, normalment per l'acció de l'home, i que causa un desequilibri en el nou ecosistema.

Les espècies invasores comporten problemes remarcables:

Pèrdua de diversitat autòctona.

- Canvis i desequilibris en els ecosistemes.
 - Problemes econòmics i socials en àmbits d'agricultura, pesca, caça i ramaderia.
 - També poden afectar la salut pública.
 - Vaig escollir cinc espècies invasores a nivell mundial de la meua elecció (les que més m'atreien per desenvolupar el treball) i vaig fer unes taules informatives amb les característiques de cada una; també vaig elaborar uns mapes on es veu la seva expansió.
- Les espècies que vaig escollir van ser: el mosquit tigre, el morrut de les palmeres, el silur, la pitó reial i el ratpenat egipci.

A continuació vaig decidir incloure un top quinze de les espècies invasores més perjudicials a Espanya. Les espècies incloses són: cotorra argentina, cotorra de Kramer,

Imatge meva amb un equip d'apicultura.

oca d'Egipte, guatlla japonesa, tortuga de florida, granota toro, cranc roig, gambúsia, silur, musclo zebra, mosquit tigre, os rentador, visó Americà, coipú i l'erició egipci. Principalment el meu treball es basa en la vespa asiàtica (*Vespa velutina*). Per tant, en el marc teòric hi ha un apartat molt extens dedicat a la vespa. Allà es desenvolupen la introducció, una taula informativa, les seves característiques (dividides en: morfologia, cicle biològic, niu i alimentació), la seva arribada a Espanya, els depredadors naturals, els problemes que causa, els protocols de seguretat contra la vespa, les formes d'eliminació i, finalment, les formes de protecció que es poden prendre per evitar els seus efectes nocius.

També vaig incloure uns apartats de diferenciacions entre la vespa asiàtica i les vespes autòctones. I un altre de diferenciació entre els conceptes de *vespa* i *abella*, ja que una de les meves hipòtesis era que una part de la població no sap distingir els dos insectes.

Com a extres vaig afegir dos apartats relacionats amb la possible influència del canvi climàtic en les espècies invasores i la disminució de la població d'insectes. Els vaig decidir fer perquè veia necessari donar visibilitat a aquests dos temes.

Pel que fa al marc pràctic vaig entrevistar diferents professionals relacionats amb el tema. Entre ells trobem el senyor Lluís Salichs, que és un forestal de la zona de les Gavarres. Vaig fer-li preguntes sobre la vespa i sobre les espècies invasores, i em va servir per enfocar el treball i obtenir informació.

La següent entrevista va ser al senyor Isidre de la Fuente que és un apicultor aficionat. Aquest cop l'entrevista es va centrar en com l'afecta la presència de la vespa asiàtica, i em va confirmar com es veu afectat el sector de l'apicultura.

Veient l'amenaça que representa la vespa asiàtica per a les abelles vaig decidir posar-me en contacte amb més apicultors del meu entorn. Va ser així com vaig contactar amb el senyor Vidal Rigau, que a més de ser apicultor es dedica a extreure nius de velutina. Amb ell vaig poder realitzar el treball de camp.

Em va ensenyar les trampes que té col·locades pel bosc a prop dels ruscos. N'hi havia de dos tipus: les que proporciona la Generalitat a l'Associació d'Apicultors i altres trampes que ell mateix ha creat. És sorprenent la gran quantitat de velutines que cauen en aquests paranys. A més, vaig poder veure alguna obrera asiàtica atacant les abelles. Seguidament vam anar a visitar nius secundaris de la temporada passada, ja que les vespes els abandonen cada any. La seva grandària era sorprenent i vaig poder documentar amb moltes fotografies el meu treball.

En una altra ocasió vaig poder visitar els ruscs del senyor Jordi Cabezuelo. M'interessava perquè sabia que havia creat un sistema de protecció contra la vespa asiàtica per protegir els seus ruscs. Es tractava d'envoltar-los amb una estructura formada per xarxes i canyes que permetien l'entrada i sortida de les abelles però no de les vespes. Va ser molt interessant i vaig tornar a veure asiàtiques atrapades en trampes.

També vaig realitzar dues entrevistes que em van servir per complementar els apartats teòrics. Van ser al senyor Enric Bisbe, biòleg i tècnic del consorci de les Gavarres, i al senyor Josep Maria Bas, que és professor de la UDG.

Com a objectiu em vaig proposar dur a terme una campanya de reconeixement contra la vespa asiàtica. Per dur a terme la idea em vaig posar en contacte amb el senyor Josep Vilanova, cap de l'Àrea de Medi Ambient de l'Ajuntament de Palamós. La primera trobada va ser per entrevistar-lo i conèixer com actua l'Ajuntament davant la presència de la vespa asiàtica. Li vaig proposar la possibilitat de realitzar un tríptic i un vídeo informatiu que estiguessin a disposició de l'Ajuntament. Durant la confecció del tríptic vaig decidir de fer-lo interactiu, i hi vaig afegir un codi QR creat per mi que permetia accedir a un vídeo que havia elaborat on s'hi incloïa informació extra i les actuacions que cal dur a terme en cas d'identificar un niu. L'objectiu del tríptic era diferenciar les vespes autòctones i les abelles de la *Vespa velutina* i informar la població. En una segona trobada vam perfeccionar el tríptic i el vídeo que finalment vaig deixar a disposició de l'Ajuntament.

A la part pràctica vaig afegir un apartat on vaig anar destacant totes les vegades que em vaig trobar la vespa asiàtica en estat natural mentre elaborava el treball. En un altre apartat explico un sondeig que vaig fer al servei d'urgències de l'Hospital de Palamós on vaig preguntar sobre casos de picades de la vespa. No vaig obtenir resultats significatius.

Per finalitzar la meua part pràctica vaig difondre una enquesta que vaig fer per conèixer el grau de coneixement que tenia la gent del meu entorn sobre les espècies invasores. Amb aquesta enquesta vaig poder corroborar la hipòtesi que deia que una part de la població no sap diferenciar entre vespa i abella. Un parell de preguntes estaven dedicades a identificar els dos insectes. De les tres-centes respostes que vaig obtenir, un 25 % va fallar.

Conclusions

Després de tota la recerca puc obtenir les conclusions següents:

La primera hipòtesi la puc respondre gràcies a les enquestes que vaig elaborar i difondre. He pogut demostrar que una part de la població no sap distingir entre abella i vespa. Per això vaig decidir fer uns bons apartats de diferenciació, ja que per a mi és força important. Si tenim en compte que les abelles estan amenaçades i que cal protegir-les, és evident que cal reconèixer-les i no confondre-les amb les vespes.

En la segona hipòtesi he tingut dubtes. Però elaborant el treball he vist més clara la resposta. La resposta és no. No crec que la vespa asiàtica pugui arribar a exterminar espècies autòctones com les abelles. M'he basat en dos motius: el primer motiu és que les abelles tenen la protecció i el suport de l'home. A l'home no li interessa perdre les abelles, per tant es té molt en compte tot el que afecta l'apicultura, això ho he anat veient amb les respostes de les persones que he entrevistat. El segon motiu és que les abelles aconsegueixin conviure amb les vespes asiàtiques i que en algun moment desenvolupin alguna forma de supervivència contra elles. Això és, per exemple, el que passa a l'Àsia. Aquest fet no és segur, és només hipotètic, però el veig possible.

Finalment, l'última hipòtesi ha estat la més senzilla de respondre. No, no es pot erradicar la vespa asiàtica del nostre territori. Està establerta i ja és impossible erradicar-la. Aquesta resposta l'he tingut clara després de totes les entrevistes i trobades on tothom m'han dit que ja és impossible fer-hi res. A més, en altres llocs com França, on fa més temps que hi és present, no han pogut controlar-ne l'expansió. També em fixo en altres espècies invasores que fa més temps que són aquí i tampoc no s'han pogut eliminar (per exemple el mosquit tigre).

Les conclusions en relació amb els objectius que m'havia proposat també són positives. He après molt realitzant aquest treball. Ara puc distingir la vespa asiàtica si la veig en fotografies, en reportatges o la trobo casualment. També crec que amb l'elaboració del tríptic i el vídeo per a l'Ajuntament contribuiré a l'objectiu d'informar sobre com diferenciar entre vespes i abelles i les diferents espècies que podem trobar. Per tant, objectiu aconseguit.

L'objectiu de veure la velutina en estat natural l'he pogut complir amb les visites als apicultors i els seus ruscós. No només les he vist, sinó que n'he obtingut mostres (niu i vespes que guardo a casa en alcohol).

Finalment, l'objectiu d'estudiar un niu al llarg de l'any no ha estat possible ja que no sabia encara les fases del niu (primari i secundari). El fet que les vespes l'abandonin d'una temporada a l'altra treu sentit a l'objectiu i tampoc no he disposat d'un any per realitzar l'estudi.

També he de dir que m'hauria agradat poder caçar una reina i poder-la conservar en alcohol juntament amb les obreres. Això no ha estat possible ja que a la primavera és quan es poden atrapar les reines, i jo encara no ho sabia perquè em trobava en una fase molt inicial del meu treball. A l'estiu és molt difícil veure una reina, i és quan jo vaig fer el treball de camp.

Webgrafia

– AGA. Apicultors Gironins Associats <aga.cat> – Agència Estatal de Meteorologia AEMET <www.aemet.es> – Another Way Film Festival <https://www.anotherwayff.com/especies-invasoras-cambio-climatico/> – ara.cat <www.ara.cat> – ASAPIBUR - Asociación Provincial de Apicultores Burgaleses <asapibur.org> – Campo Galego <campogalego.com> – Diari de Girona <https://www.diaridegirona.cat> – Dipsalut. Organisme Autònom de Salut Pública de la Diputació de Girona <www.dipsalut.cat>
